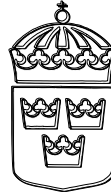

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till
Utstationeringskommittén (A 2012:03)

Dir.
2014:82

Beslut vid regeringssammanträde den 5 juni 2014.

Utvidgning av och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 27 september 2012 att en parlamentariskt sammansatt kommitté skulle utvärdera tillämpningen av vissa bestämmelser i utstationeringslagen, bl.a. när det gäller skyddet för utstationerade arbetstagares rättigheter och information om kollektivavtalsvillkor (dir. 2012:92).

Kommittén får nu ett utökat uppdrag som innebär att föreslå hur vissa bestämmelser i det nyligen antagna tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet ska genomföras i svensk rätt.

Kommittén ska lämna de författningsförslag som behövs för att anpassa svensk rätt till tillämpningsdirektivet när det gäller

- förbättrad tillgång till information om kollektivavtalsvillkor, och
- införande av ett entreprenörsansvar eller andra lämpliga åtgärder.

Kommittén ska ha den svenska arbetsmarknadsmodellen som utgångspunkt för sina överväganden och förslag.

Enligt kommitténs direktiv skulle uppdraget redovisas senast den 31 december 2014. Utredningstiden förlängs. Kommittén ska i stället redovisa uppdraget i sin helhet senast den 28 februari 2015.

Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet

Den 15 maj 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/67/EU om tillämpning av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen), nedan kallat tillämpningsdirektivet. Tillämpningsdirektivet ska ha genomförts i svensk rätt senast två år efter ikraftträdandet. Tillämpningsdirektivet träder i kraft tjugo dagar efter offentliggörandet i Europeiska unionens officiella tidning (den 28 maj 2014).

Tillämpningsdirektivet fastställer en gemensam ram med en uppsättning bestämmelser, åtgärder och kontrollmekanismer som syftar till att förbättra och öka enhetligheten i genomförandet, tillämpningen och efterlevnaden av utstationeringsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster). Det innehåller bestämmelser om åtgärder för att förhindra att regler missbrukas eller kringgås. Syftet med direktivet är att säkerställa en lämplig nivå för skyddet av utstationerade arbetstagares rättigheter och samtidigt underlätta för tjänsteleverantörer att tillhandahålla tjänster och främja sund konkurrens.

I tillämpningsdirektivet finns bl.a. bestämmelser om fastställande av att det är fråga om en faktisk utstationering, förbättrad tillgång till information, administrativt samarbete, kontroll av att bestämmelserna följs, underentreprenörer och ansvarsfrågor (ett s.k. entreprenörsansvar) och gränsöverskridande verkställighet av sanktionsavgifter.

En särskild utredare ska föreslå hur de delar av tillämpningsdirektivet som inte omfattas av detta utredningsuppdrag ska genomföras, dvs. samtliga bestämmelser förutom artiklarna 5.4 och 12 (dir. 2014:81). Även det uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2015.

Uppdraget att föreslå hur tillämpningsdirektivet ska genomföras i svensk rätt

Förbättrad tillgång till information om kollektivavtalsvillkor

En särskild bestämmelse i tillämpningsdirektivet tar sikte på situationen i länder där vissa arbets- och anställningsvillkor anges i kollektivavtal (artikel 5.4). Enligt bestämmelsen ska dessa villkor på ett lättillgängligt och öppet sätt tillhandahållas utländska tjänsteleverantörer och utstationerade arbetstagare. För detta ändamål ska arbetsmarknadens parter involveras. Informationen bör framför allt omfatta de olika minimilönerna och de komponenter som ingår i dessa, metoden för att beräkna den lön som ska betalas ut samt, i relevanta fall, kriterier för olika lönekategorier.

I svensk rätt finns bestämmelser om information om utstationeringsvillkor i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare (utstationeringslagen). Enligt 9 § utstationeringslagen är Arbetsmiljöverket förbindelsekontor för utstationeringsfrågor och ska tillhandahålla information om de arbets- och anställningsvillkor som kan bli tillämpliga vid utstationering i Sverige. Av 9 a § framgår att arbetstagarorganisationer ska ge in sådana kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket som de kan komma att kräva med stöd av stridsåtgärder.

Systemet med inlämnande av kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket fungerar dock inte i praktiken, eftersom endast ett fåtal arbetstagarorganisationer har lämnat in sådan information. Kommittén har därför fått i uppdrag att utvärdera om den faktiska tillämpningen av bestämmelserna om information i utstationeringslagen tillgodoser de krav på förutsebarhet som följer av EU-rätten.

Kommittén ges nu även i uppdrag att föreslå hur tillämpningsdirektivets bestämmelse om information om kollektivavtalsvillkor ska genomföras i svensk rätt.

Kommittén ska

- bedöma hur information om de kollektivavtalsvillkor som kan bli tillämpliga vid utstationering ska tillhandahållas på ett lättillgängligt och öppet sätt,

- särskilt beakta vad som utgör relevant information enligt bestämmelsen i tillämpningsdirektivet om förbättrad tillgång till information om kollektivavtalsvillkor,
- föreslå på vilket sätt arbetsmarknadens parter ska involveras vid tillhandahållandet av information i syfte att garantera att ändamålet med bestämmelsen uppnås,
- analysera vilket behov av författningsändringar som förslaget motiverar, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Kommittén bör säkerställa att förslaget står i överensstämmelse med de övriga bestämmelserna i tillämpningsdirektivets artikel 5 och med 9 § utstationeringslagen, som anger att Arbetsmiljöverket ska vara förbindelsekontor för utstationeringsfrågor.

Artikel 5 i övrigt innehåller bestämmelser om hur medlemsstaterna ska göra relevant information tillgänglig. Förslag till genomförande av artikeln i dessa delar omfattas av uppdraget till den särskilda utredaren i utredningen om genomförande av tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet (dir. 2014:81).

Entreprenörsansvar eller andra lämpliga åtgärder

För att åtgärda bedrägerier och missbruk får medlemsstaterna vidta ytterligare åtgärder på icke-diskriminerande och proportionerlig grund vid kedjor av underentreprenörer. Det ska ske efter samråd med de av arbetsmarknadens parter som är berörda och i enlighet med nationell rätt och praxis. En medlemsstat får vidta åtgärder för att se till att en entreprenör som en utstationerande arbetsgivare är en direkt underentreprenör till kan hållas ansvarig av den utstationerande arbetstagaren, tillsammans med eller i stället för arbetsgivaren (artikel 12.1). Detta s.k. entreprenörsansvar gäller bl.a. inestående nettolön motsvarande minimilön, förutsatt att fordringen omfattas av artikel 3 i utstationeringsdirektivet. I artikel 3 anges bl.a. att minimilön fastställs nationellt. När det gäller byggverksamhet ska medlemsstaterna införa åtgärder enligt ovan (tillämpningsdirektivet artikel 12.2). Ansvaret ska begränsas till rättigheter som den utstationerade arbetstagaren har förvärvat under avtals-

förhållandet mellan entreprenören och dennes underentreprenör (artikel 12.3).

Det finns kompletterande bestämmelser i tillämpningsdirektivet som bl.a. ger medlemsstaterna möjlighet att införa ett striktare entreprenörsansvar och ett entreprenörsansvar för flera branscher än byggbranschen, om bestämmelserna är icke-diskriminerande och proportionerliga. En förutsättning är också att bestämmelserna överensstämmer med EU-rätten (artikel 12.4).

Medlemsstaterna får även föreskriva att en entreprenör som har uppfyllt skyldigheten att vidta rimliga kontrollåtgärder enligt nationell rätt inte ska hållas ansvarig (artikel 12.5). Vidare finns möjlighet för medlemsstaten att i stället för att införa ett entreprenörsansvar vidta andra lämpliga åtgärder (artikel 12.6).

Utstationeringslagen innehåller inte någon bestämmelse om entreprenörsansvar. Däremot finns det en ansvarsbestämmelse för uppdragsgivare i 7 § lagen (2013:644) om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Den lagen har sin grund i det s.k. sanktionsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt). Enligt ansvarsbestämmelsen är arbetsgivarens uppdragsgivare och uppdragsgivare i tidigare led solidariskt ansvariga för den lön och annan ersättning som arbetsgivaren skulle ha betalat. En uppdragsgivare som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder och som inte inser eller har skälig anledning att anta att arbetsgivaren har en eller flera utlänningar anställda som saknar rätt att vistas i Sverige, kan inte bli ansvarig.

I mars 2012 tillkännagav riksdagen som sin mening (bet. 2011/12:AU9) att regeringen ska återkomma till riksdagen i syfte att säkerställa ändamålsenliga regler för uppdragsgivares ansvar i utstationeringssituationer.

Tillämpningsdirektivets artikel 12 om ansvar för underentreprenörer ger utrymme för flera olika modeller för entreprenörsansvar, dels när det gäller omfattningen av ansvaret, dels

för vilka branscher det ska gälla. Dessutom kan ett entreprenörsansvar helt ersättas av andra lämpliga åtgärder.

Kommittén bör överväga olika förslag och analysera vilket som är mest lämpligt utifrån den svenska arbetsmarknadsmodellen och befintliga bestämmelser i svensk rätt. Kommittén bör då särskilt beakta den bestämmelse om ansvarsfrihet för entreprenörer som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder som finns i 7 § lagen om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Kommittén bör även analysera vad som kan vara sådana andra lämpliga åtgärder som avses i direktivet, och om bestämmelser om sådana bör införas i stället för ett entreprenörsansvar. Eventuella relevanta åtgärder som redan har vidtagits ska beaktas. Exempel på sådana åtgärder kan vara bestämmelserna om anmälningsskyldighet och kontaktperson vid utstationering (10–11 §§ utstationeringslagen). Vidare har förslag om personalliggare och oannonserade kontrollbesök inom byggbranschen lämnats i promemorian Minskat svartarbete i byggbranschen (Ds 2014:7).

Kommittén ska

- analysera behovet av en bestämmelse om ett entreprenörsansvar i svensk rätt och mot bakgrund av de alternativ som tillämpningsdirektivet anger föreslå en modell för ett sådant ansvar,
- föreslå en bestämmelse om ansvarsfrihet för entreprenörer som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder,
- kartlägga vilka svenska bestämmelser som kan komma att beröras av förslaget, varvid bestämmelser som rör domstolsbehörighet, regressrätt, rättstvister om lön och rätt till lönegaranti särskilt ska beaktas,
- bedöma vad som kan vara sådana andra lämpliga åtgärder som avses i tillämpningsdirektivet och då beakta vilka eventuella relevanta åtgärder som redan har vidtagits,
- analysera vilket behov av författningsändringar som förslaget motiverar, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Utgångspunkten för kommitténs förslag bör vara att en arbetsgivare så långt möjligt även fortsättningsvis ska svara för sina

arbetstagares löner m.m. och att den svenska arbetsmarknadsmodellen i så stor utsträckning som möjligt ska bibehållas.

Uppdragets genomförande och redovisning

Det som anges i kommittédirektiv 2012:92 om uppdragets genomförande och redovisning ska gälla också för detta uppdrag.

Utredningen ska särskilt beakta de kostnadsberäkningar och andra konsekvensutredningar som ska göras enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474).

Kommittén ska föra dialog med den särskilda utredaren i utredningen om genomförande av tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet (dir. 2014:81).

Kommittén ska inhämta relevant information från andra länder som har bestämmelser om entreprenörsansvar i nationell rätt.

Utredningstiden förlängs och uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2015.

(Arbetsmarknadsdepartementet)